

JOB

Roman van een gewone man

Eerste druk april 2026

© Copyright 2026 Vertaling: ELS SNICK EN UITGEVERIJ
VAN OORSCHOT, AMSTERDAM

© Copyright 2026 Illustraties: KOEN BROUCKE

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of
openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder voorafgaande
schriftelijke toestemming van de uitgever.

Joseph Roth

Job

Roman van een gewone man

Vertaald en van een nawoord
voorzien door Els Snick
en geïllustreerd door Koen Broucke

Uitgeverij Van Oorschot
Amsterdam

EERSTE DEEL

I

Vele jaren geleden leefde in Zoechnov een man genaamd Mendel Singer. Hij was vroom, godvrezend en gewoon, een alledaagse Jood. Hij beoefende het eenvoudige beroep van leraar. In zijn huis, dat slechts bestond uit een ruime keuken, bracht hij kinderen de kennis van de Bijbel bij. Hij gaf les met oprechte ijver en zonder opzienbarend resultaat. Honderdduizenden voor hem hadden op dezelfde manier geleefd en lesgegeven.

Even onbeduidend als zijn wezen was zijn bleke gezicht. Een alledaags zwarte, volle baard omlijstte het helemaal. Die baard verborg zijn mond. Zijn ogen waren groot, zwart, loom en voor de helft bedekt door zware oogleden. Op zijn hoofd stond een zwarte pet van ribfluweel, dezelfde stof waarvan sommige ouderwetse, goedkope stropdassen zijn gemaakt. Zijn lichaam was gehuld in de voor die streek gebruikelijke halflange Joodse kaftan, met panden die fladderden wanneer Mendel Singer haastig door de steeg liep en die met stevige, regelmatige vleugelslagen tegen de schachten van zijn leren laarzen tikten.

Singer leek weinig tijd te hebben en alleen maar dringende bezigheden. Zijn leven was beslist altijd zwaar en soms zelfs een plaag. Een vrouw en drie kinderen moest hij kleden en te eten geven. (Zijn vrouw was zwanger van het vierde.) God had zijn lendenen vruchtbaarheid, zijn hart berusting en zijn handen armoede geschonken. Ze hoefden

geen goud te wegen en geen bankbiljetten te tellen. Toch gleed zijn leven gestaag voorbij, als een klein deerniswekkend beekje tussen armoedige oevers. Elke ochtend dankte Mendel God voor zijn slaap, voor het ontwaken en voor de komende dag. Hij bad opnieuw als de zon onderging. Bij het fonkelen van de eerste sterren bad hij voor de derde keer. En voor hij naar bed ging, prevelde hij een haastig gebed met moede maar vlijtige lippen. Zijn slaap was droomloos. Zijn geweten was zuiver. Zijn ziel was kuis. Hij hoefde niets te betreuren, er was niets dat hij had willen hebben. Hij hield van zijn vrouw en verlustigde zich in haar vlees. Met gezonde honger verorberde hij zijn maaltijden. Zijn twee zoontjes, Jonas en Sjemarja, sloeg hij als ze ongehoorzaam waren. Maar zijn dochttertje Mirjam, de jongste, liefkoosde hij veel. Ze had zijn zwarte haar en zijn zwarte, lome en zachte ogen. Ze was tenger gebouwd, met tere gewrichten. Een jonge gazelle.

Twaalf zesjarige kinderen leerde hij de Bijbel lezen en vanbuiten leren. Allemaal brachten ze iedere vrijdag twintig kopeken voor hem mee. Dat waren Mendel Singers enige inkomsten. Hij was pas dertig jaar oud. Maar zijn vooruitzichten om meer te gaan verdienen waren gering, wellicht gewoon niet aanwezig. Wanneer de leerlingen ouder werden, gingen ze les volgen bij andere, wijzere leraren. Het leven werd jaar na jaar duurder. De oogsten werden magerder en magerder. De peentjes verkleinden, de eieren waren leeg, de aardappels bevroren, de soepen waterig, de karpers schraal en de snoeken kort, de eenden mager, de ganzen taai en de kippen minuscuul.

Zo luidden de klachten van Debora, Mendel Singers echtgenote. Ze was een vrouw en leek soms bezeten. Ze loerde naar het bezit van welgestelden en benijdde koop-

lui om hun winsten. Mendel Singer was in haar ogen veel te min. Ze verweet hem de kinderen, haar zwangerschap, de hoge prijzen, de geringe inkomsten en soms zelfs het slechte weer. Op vrijdag schrobde ze de vloer tot hij zo geel zag als saffraan. Haar brede schouders schokten in een regelmatig ritme op en neer, haar krachtige handen boenden zigzag over elke plank en tussen de spleten en kieren krabde ze met haar nagels zwarte drab tevoorschijn, die door stortgolven uit de emmer werd weggespoeld. Als een breed, machtig en beweeglijk gebergte kroop ze door de kale, blauw gesausde kamer. Buiten op straat stonden de meubels te luchten: het bruine houten bed, de strozakken, een glimmend geschuurde tafel en twee lange, smalle banken – horizontale planken die elk waren vastgespijkerd op twee verticale. Zodra de eerste schemering tegen het raam ademde, stak Debora de kaarsen aan in verzilverde kandelaars, sloeg haar handen voor haar gezicht en bad. Haar man kwam naar huis, in zijdeachtig zwart, de vloer schitterde hem tegemoet, geel als een gesmolten zon, zijn gezicht had een wittere schijn dan gewoonlijk, en zijn baard leek ook zwarter dan op weekdagen. Hij ging zitten, zong een liedje, en daarna slurpten de ouders en hun kinderen de hete soep, ze glimlachten naar hun bord en spraken geen woord. Warmte verspreidde zich door de kamer, steeg op uit de pannen, de schalen, de lichamen. De goedkope kaarsen in de kandelaars van nieuw-zilver bezweken en trokken krom. De stearine drupte op het steenrode, blauwgeruite tafelkleed en vormde meteen een korst. Het raam werd opengezet, de kaarsen vermanden zich en brandden vredig tot het einde toe. De kinderen gingen liggen op hun strozakken dicht bij de kachel, de ouders bleven zitten en keken zorgelijk en plechtig naar de laatste blauwe vlammetjes, die getand uit de holten van de kan-

delaars omhoogschoten en zacht golvend weer neervielen, een waterspel van vuur. De stearine begon te smeulen, uit het restant van de verkoolde pit stegen fijne blauwe rookslierten op naar de zoldering. ‘Ach,’ zuchtte de vrouw. ‘Zucht niet zo!’ sprak Mendel Singer vermanend. Ze zwegen. ‘We gaan slapen, Debora!’ beval hij. En ze begonnen een nachtgebed op te zeggen.

Aan het eind van elke week brak zo de sabbat aan, met zwijgen, kaarsen en gezang. Vierentwintig uur later ging hij op in de nacht die de grijze stoet der weekdays aanvoerde, een reidans van beslommeringen. Debora beviel op een hete dag hartje zomer, rond vier uur ’s middags. Haar eerste kreten vermengden zich met de zingzang van de twaalf leerlingen. Ze gingen allemaal naar huis. Dat was het begin van zeven vakantiedagen. Mendel kreeg een nieuw kind, een vierde, een jongen. Acht dagen later werd het besneden en Menoechim genoemd.

Menoechim had geen wieg. Hij bungelde in het midden van de kamer in een mand van gevlochten wilgentwijgen die als een kroonluchter met vier touwen aan een haak in het plafond was bevestigd. Mendel Singer gaf af en toe zacht, met een liefdevolle vinger, een tik tegen de mand, die meteen begon te schommelen. Soms kalmeerde de zuigeling door dat geschommel. Maar vaak hielp niets tegen zijn aandrang om te huilen en te kermen. Zijn hese geschreeuw overstemde de twaalf leerlingen, profane, lelijke klanken boven de heilige Bijbelzinnen. Debora klom op een kruk om de zuigeling uit de mand te halen. Wit, gezwollen en kolossaal drongen haar borsten uit haar open bloes en trokken de blikken van de knapen onweerstaanbaar naar zich toe. Het leek alsof Debora alle aanwezigen de borst gaf. Haar eigen drie oudere kinderen stonden om haar heen, ja-

loers en gretig. Het werd stil. Ze hoorden het smakken van de zuigeling.

De dagen strekten zich uit tot weken, de weken groeiden uit tot maanden, twaalf maanden maakten een jaar. Menoachim dronk nog steeds de melk van zijn moeder, magere, doorzichtige melk. Ze kreeg hem niet van de borst. In zijn dertiende levensmaand begon hij grimassen te trekken en te kreunen als een dier, hijgerig te ademen en op een vreemde manier te snuiven. Zijn grote hoofd hing zwaar als een pompoen aan zijn dunne hals. Zijn brede gelaat was door-groefd met rimpels en vouwen als verkreukeld perkament. Zijn benen waren gekromd en levenloos als twee houten bogen. Zijn magere armpjes trilden en schokten. Zijn mond stootte belachelijke geluiden uit. Als hij een aanval kreeg, werd hij uit de wieg gehaald en flink door elkaar geschud, tot zijn gezicht blauw aanliep en hij naar adem snakte. Daarna ontspande hij zich langzaam. Ze legden getrokken thee-blaadjes (in verschillende zakjes) op zijn magere borst en wikkelden klein hoefblad om zijn dunne hals. ‘Het is niets ernstigs,’ zei zijn vader, ‘het komt door de groei!’ ‘Jongens aarden naar de broers van hun moeder,’ zei Debora. ‘Mijn broer heeft het vijf jaar gehad!’ ‘Hij groeit er wel overheen,’ beweerden de anderen. Tot op een dag de pokken uitbraken in de stad, de autoriteiten inentingën verplicht stelden en artsen de huizen van de Joden binnendrongen. Menige Jood verstopte zich. Maar Mendel Singer, de rechtvaardige, ontvluchtte geen straf van God. Ook de inenting zag hij met vertrouwen tegemoet.

Op een warme, zonnige ochtend liep de commissie door Mendels steegje. Zijn huis was het laatste in de rij Joodse huizen. Zo stapte dokter Soltysiuk in het gezelschap van een politieagent, die een groot boek onder de arm droeg,